

KINCSKERESÉS, KALAND, TUDOMÁNY. KÖZÖSSÉGI RÉGÉSZETI PROJEKTEK PEST MEGYÉBEN. KIÁLLÍTÁS ISMERTETŐ

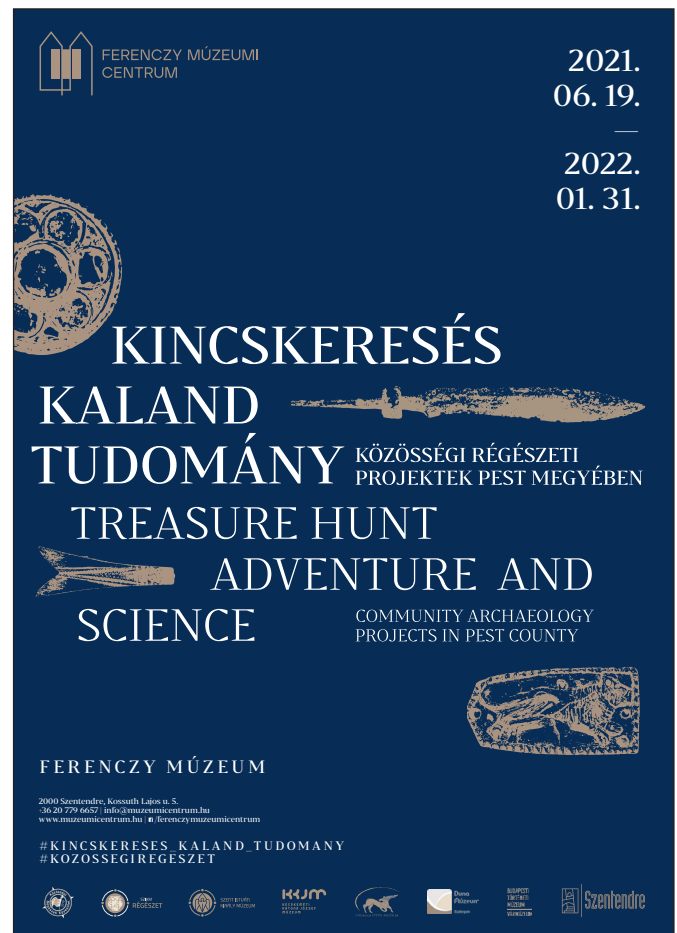
RÁCZ TIBOR ÁKOS¹

Magyar Régészet 10. évf. (2021), 3. szám, pp. 82–84.

Az új kulturális trendek, a civil tudomány térhódítása nem hagyta érintetlenül a régészetet sem. Hazánkban a múzeumi szférában és a köztudatban az elmúlt években bukkant fel a közösségi régészet fogalma, mely a társadalom szélesebb rétegeivel közösen végzett régészeti kutatómunkát fedti. A régészet iránt érdeklődő civilekkel szövődő összetett kapcsolatrendszerrel a mindennapi gyakorlatban egyre sűrűbben találkozunk. Az együttműködés révén a régészetbe új impulzusok és szereplők kerültek, ami merőben új kutatási szempontokhoz és eredményekhez vezetett. A közösen végzett terepi kutatómunka, a fémkeresőzés elterjedése, és ennek következményeként a kutatás látókörébe kerülő emléktárgyak valóságos információrobbanást jelentett a tudományos kutatás számára: kiemelkedő jelentőségű régészeti emlékek kerültek be az örökségvédelmi intézményekbe, amelyek sok tekintetben újrajrják az elmúlt korok anyagi kultúrájáról vallott elképzeléseinket.

Kiállításunk a Ferenczy Múzeumi Centrum közösségi régészeti programját a maga összetettségében jeleníti meg (1. kép). Az elmúlt tíz évben folytatott leletmentések és műszeres lelőhelyfelderítések mellett az egyre növekvő számú tervásatások szakmai eredményeit, illetve a projektek során megtalált leleteket mutatjuk be. A kiállítás alapját a kiemelkedő jelentőségű új szerzemények képezik. A tárgyakat a megfelelő történeti-régészeti kontextusba helyezve, részletes szöveges ismertetővel együtt állítottuk ki. A szakmai háttéranyag kidolgozásában mintegy huszonöt régész kolléga működött közre (2–3. kép).

A tárgyakat a szentendrei Pajor kúria kiállítótereiben helyeztük el, összesen hat teremben, melyek mindegyike más-más témát jár körbe. Külön terem foglalkozik a kincs fogalmának régészeti értelmezésével. Itt elsősorban arany- és ezüsttárgyakat, különböző korokból származó kincs- és éremleleteket állítottunk ki. Több mint egy évtizede zajlik programszerűen a különösen veszélyeztetett honfoglalás kori temetők leletmentése. Ezeknek az eredményeknek egy része még szintén ismeretlen a kutatás és a nagyközönség számára. További látványos eredményekkel szolgáló, tervszerű kutatási projekt a tatárjárás kori érem- és kincsleletek azonosítása, feltárása. Leletmentéseken, megelőző feltárásokon is nagy számban voltak jelen önkénteseink. A civilek segítségével folytatott leletmentések anyagát külön teremben helyeztük el. A Pest megyei önkén-

1. kép. A kiállítás plakátja

¹ Ferenczy Múzeumi Centrum. E-mail: racz.tibor.akos@gmail.com

2. kép. Leletek elhelyezése a vitrinben

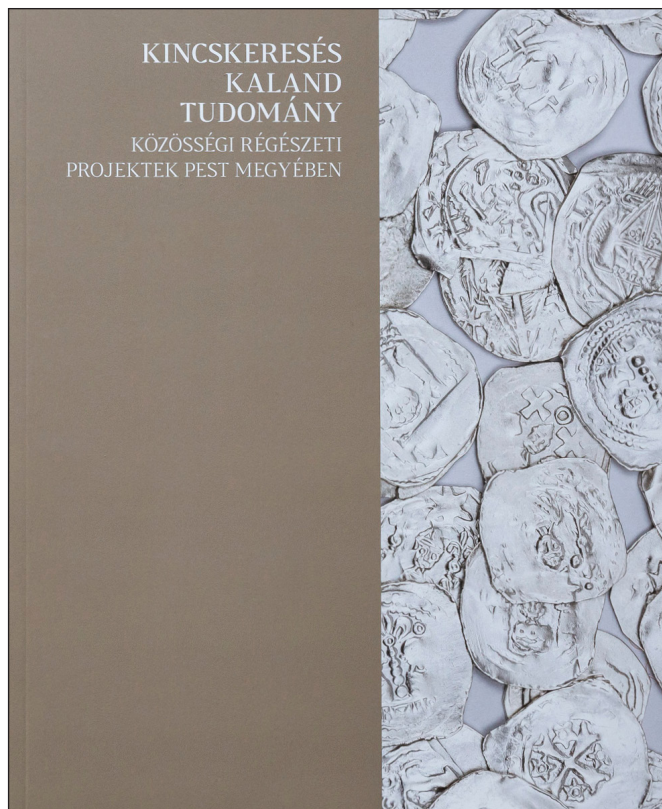

3. kép. Leletek válogatása az installációkhoz

tesek országszerte vettek részt közösségi régészeti projektekben, illetve intézményünk több múzeummal is folytatott sikeres közös munkát. Az országos szintű együttműködés eredményeit olyan emblemikus helyekről származó leletekkel illusztráljuk, mint például a muhi csatátér. Egy látványos installáció keretein belül látható a több ezres darabszámú érmét magába foglaló késő középkori, kora újkori érdei kincslet. A kiállítás nem kerül meg a vegyes megítélésű fémkeresőzés problémáit, és az összetett társadalmi jelenség árnyaltabb megközelítésére tesz kísérletet. Különösen gazdag interpretálási lehetőségeket kínálnak a múzeumbarát, etikus fémkeresőzés során megtalált fémleletek és a megtalálásukhoz kapcsolódó történetek. A beszolgáltatott fémtárgyakat egy látványraktár sémájára berendezett térben mutatjuk be.

Múzeumpedagógusaink a látogató gyerekek vagy iskolás csoportok számára a kincsekhez, illetve a terepi régészeti munkához kapcsolódó összetett programcsomagokat, kalandjátékot dolgoztak ki. A további tájékozódást, az ismeretek elmélyítését a legfontosabb leleteket bemutató kiállítási katalógus segíti (4. kép). Célunk, hogy a közösségi régészet új eredményeinek és problémáinak megtárgyalására fórumot biztosítsunk, ezért a kiállításához kapcsolódóan november 12–13. között országos konferenciát szervezünk a régész szakma és az érdeklődő civilek részvételével. A szervezőmunkát a Magyar Régész Szövetség és a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat segíti. A konferencia fórumot kíván biztosítani a közösségi régészet módszertani problémáinak kidolgozására, az önkéntesekkel közösen végzett kutatások bemutatására, szakmai értékelésére, az érdeklődő civilekkel való párbeszédre, a nemzetközi gyakorlat ismertetésére, illetve a civil és régész szféra közti együttműködések előmozdítására (a [konferencia felhívás](#) a múzeum honlapján elérhető).

A nagyközönség változatos formákban fogalmazza meg kulturális igényeit, és ezek egyike a terepi régészeti kutatásokba való direkt bekapcsolódás. A kiállításon látható tárgyak elkötelezett civilek segítségével kerültek be intézményünkbe, akik saját megfogalmazásuk szerint akkor érik el személyes céljaikat, ha a leletek mindenki számára elérhetőek, megcsodálhatóak lesznek. Ez az, amiért annak idején megkaptuk a bizalmat, amiért létrejöhett az együttműködés, és amiért a hobbi fémkeresőzés során megtalált tárgyak nem a fiókok mélyén hevernek vagy magángyűjteményekben enyésznek

4. kép. A „Kincskeresés, kaland, tudomány. Közösségi régészeti projektek Pest megyében” c. kiállításához kapcsolódóan jelent meg a Ferenczy Múzeumi Centrum [régészeti katalógusa](#)

Rác Tibor Ákos • Kincskeresés, kaland, tudomány. Közösségi régészeti projektek Pest megyében. Kiállítás ismertető

el. Míg a megelőző feltárások, vagy szakfelületek közbeni bontómunka kötelezően elvégzendő feladatot jelentenek a múzeumok számára, egy közösségi régészeti program a nagyközönség direkt igényeit szolgálja, tényleges válasz a civil társadalom igényeire. A Ferenczy Múzeumi Centrum vállalta ezt a kihívást, és az önkéntesek segítségével számtalan kiemelkedő fontosságú lelettel gyarapodott gyűjteményünk. A kiállítással országos léptékben is fel szeretnénk hívni a figyelmet a közösségi régészeti programok jelentőségére és eredményességére.

Kurátor: Rác Tibor Ákos

A kiállítás szervezésében közreműködött: Jászberényi Mónika és Nagy Balázs

A szövegszerkesztésben közreműködött: Mag Hella

Kölszönző intézmények: Duna Múzeum, Herman Ottó Múzeum, Kecskeméti Katona József Múzeum, Szent István Király Múzeum, Thorma János Múzeum, Tragor Ignác Múzeum